

UCHWAŁA NR 6387/22
ZARZĄDU WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO
Z DNIA 29 GRUDNIA 2022 ROKU

W SPRAWIE:

przyjęcia Raportu z realizacji Świętokrzyskiego Programu Pomocy Społecznej w latach 2020 – 2021.

NA PODSTAWIE:

art. 14 ust. 1 pkt 4 i art. 41 ust. 1 i 2 pkt 1 ustawy z dnia 5 czerwca 1998r. o samorządzie województwa (t.j. Dz.U. z 2022 r. poz. 2094), art. 21 pkt. 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz.U. z 2021 r. poz. 2268 ze zm.), Uchwały Nr IV/68/19 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 28 stycznia 2019r. w sprawie przyjęcia do realizacji programu pn. "Świętokrzyski Program Pomocy Społecznej do 2023 roku" uchwała się, co następuje:

§ 1

Przyjmuje się Raport z realizacji Świętokrzyskiego Programu Pomocy Społecznej w latach 2020 – 2021, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2

Wykonanie Uchwały powierza się Dyrektorowi Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej.

§ 3

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

MARSZAŁEK
WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO

ANDRZEJ BĘTKOWSKI
(dokument podpisano elektronicznie)

URZĄD MARSZAŁKOWSKI
WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO
Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej

Załącznik do Uchwały Nr 6387/22
Zarządu Województwa Świętokrzyskiego
z dnia 29.12.2022r.

RAPORT Z REALIZACJI

ŚWIĘTOKRZYSKIEGO PROGRAMU POMOCY SPOŁECZNEJ

ZA 2020 I 2021 ROK

Kielce, 2022r.

Spis treści:

1. Wstęp	3
2. Metodologia realizacji monitoringu Świętokrzyskiego Programu Pomocy Społecznej.....	4
3. Monitoring realizacji celów operacyjnych	
3.1. Cel operacyjny I: Ograniczanie zjawiska wykluczenia społecznego.....	5
3.1.1. Sytuacja na rynku pracy	5
3.1.2. Świadczenia pomocy społecznej	7
3.2. Cel operacyjny II: Aktywizacja seniorów poprzez rozwój oferty pomocy społecznej, kulturalnej i edukacyjnej dla osób starszych	13
3.2.1. Charakterystyka demograficzna i społeczna województwa świętokrzyskiego.....	13
3.3. Cel operacyjny III: Rozwój systemu opieki i wsparcia nad dzieckiem i rodziną	17
3.3. Cel operacyjny IV: Podnoszenie skuteczności, wspieranie innowacyjnej pomocy społecznej.....	21
3.4. Działania na rzecz wsparcia i rozwoju systemu pomocy i integracji społecznej realizowane przez samorząd województwa świętokrzyskiego.....	23
4. Wnioski.....	27
5. Rekomendacje.....	28

Wstęp

Pomoc społeczna stanowi ważny system wsparcia osób i grup społecznych znajdujących się w trudnych sytuacjach życiowych, których nie są oni w stanie przezwyciężyć wykorzystując własne środki, możliwości i uprawnienia. Ponadto pomoc społeczna wspiera ich w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka. Zadaniem pomocy społecznej jest także zapobieganie trudnym sytuacjom życiowym przez podejmowanie działań zmierzających do usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem¹.

Cele regionalnej polityki społecznej wynikają w dużym stopniu z sytuacji lokalnych społeczności, warunków jej funkcjonowania, rozpoznanych potrzeb i występujących deficytów. W środowisku realizującym politykę społeczną szczebla regionalnego występuje bezpośrednie i naturalne połączenie potrzeb oraz środków przeznaczonych na ich zaspokojenie.²

U podstaw lokalnej polityki społecznej są przede wszystkim reakcja podmiotów na powstające problemy społeczne, trafne rozpoznanie sytuacji poszczególnych środowisk, lepsze możliwości wykorzystania lokalnego potencjału społecznego, a także uwzględnienie lokalnej specyfiki przy formułowaniu diagnozy i planu naprawczego.

Realizacja celów polityki społecznej w skali regionalnej wymaga przede wszystkim działań o charakterze diagnostycznym i koordynacyjnym. Określenie hierarchii celów polityki społecznej wymaga trafnego rozpoznania problemów społecznych występujących w regionie i niezaspokojonych potrzeb, odczuwanych przez mieszkańców jako źródło społecznego dyskomfortu³.

Podstawę do opracowania Świętokrzyskiego Programu Pomocy Społecznej do roku 2023 będącego integralną częścią oraz uszczegółowieniem zapisów Strategii Polityki Społecznej Województwa Świętokrzyskiego na lata 2021 – 2030 stanowi zapis art. 21 pkt 1 ustawy z 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej wskazujący, iż zadaniem samorządu województwa jest opracowanie, aktualizowanie i realizacja strategii wojewódzkiej w zakresie polityki społecznej obejmującej w szczególności program pomocy społecznej.

¹ Pod red. M. Grewińskiego i J. Krzyszkowskiego, Współczesne tendencje w pomocy społecznej i pracy socjalnej, MCPC, Warszawa 2011.

² Grazyna Cieslak „Cele i zasady realizacji polityki społecznej w Warszawie” 2010r. UW Warszawa

³ Gilowska Z., Społeczno – polityczne bariery transformacji ustrojowej, Samorząd Terytorialny 6/2006

Program został przyjęty Uchwałą Nr IV/68/19 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z 28 stycznia 2019r. Dokument określa kierunki działań obejmujące m.in. przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu, opiekę nad dzieckiem i rodziną, wsparcie osób starszych, rozwój przedsiębiorczości społecznej, rozwój systemu kształcenia kadr pomocy i integracji społecznej oraz inspirowanie i promowanie nowych rozwiązań w zakresie pomocy społecznej.

Wdrażanie zapisów Programu wymaga skoordynowania wielu działań do których należy zaliczyć monitoring czyli stały i systematyczny proces zbierania oraz analizowania wyselekcjonowanych danych ilościowych oraz jakościowych.

Niniejszy Raport jest wynikiem monitoringu realizacji w latach 2020 – 2021 Świętokrzyskiego Programu Pomocy Społecznej do 2023r.

II. Metodologia realizacji monitoringu Świętokrzyskiego Programu Pomocy Społecznej

Monitoring Programu obejmujący rok 2020 i 2021 opracowany został na podstawie:

- oceny poziomu realizacji wskaźników wskazanych dla poszczególnych działań przypisanych dla celów operacyjnych określonych w Programie,
- informacji sprawozdawczych i danych statystycznych.

Jako narzędzie badawcze zastosowano kwestionariusze ankiet opracowane na potrzeby monitoringu programu. Kwestionariusze ankiety zostały skonstruowane adekwatnie do rodzaju zadań realizowanych przez gminy i powiaty. Zostały wysłane do samorządów gminnych i powiatowych tj. realizatorów zadań wynikających z ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej oraz zapisów Programu. W procesie monitoringu uzyskano 100% zwrotu ankiet.

Funkcjonowanie systemu pomocy społecznej w regionie zostało poddane analizie w oparciu o:

- materiał otrzymany z 14 powiatów i 102 gmin województwa świętokrzyskiego,
- dane oceny zasobów pomocy społecznej województwa świętokrzyskiego,
- dane Głównego Urzędu Statystycznego.

Monitoring realizacji celów operacyjnych

Cel operacyjny 1: Ograniczanie zjawiska wykluczenia społecznego

Wykluczenie społeczne jest jednym z istotniejszych problemów współczesnego świata, w negatywny sposób wpływa na jakość kapitału ludzkiego, ogranicza aktywność społeczną i zawodową oraz przedsiębiorczość, a także zwiększa koszty funkcjonowania państwa.

U podstaw wykluczenia społecznego leżą wszelkiego typu nierówności nie tylko w sferze ekonomicznej, ale również w dostępie do edukacji na wysokim poziomie, do odpowiednio wynagradzanej pracy oraz zabezpieczenia społecznego.

Prof. Ryszard Szarfenberg określa iż stanem najlepiej chroniącym przed wykluczeniem społecznym jest stabilne i legalne zatrudnienie spełniające minimalne standardy określone w prawie międzynarodowym i narodowym w zakresie prawa pracy i ubezpieczenia społecznego. Po wyczerpaniu uprawnień z ubezpieczenia społecznego funkcję ochronną pełni system pomocy społecznej.

1. Sytuacja na rynku pracy

Biorąc pod uwagę ryzyka społeczne, szczegółowej analizie poddano jeden z głównych parametrów determinujący poziom zjawiska wykluczania społecznego tj. poziom i stopę bezrobocia będącym jednym z głównych powodów przyznania świadczeń pomocy społecznej. Analizie poddano dane Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Kielcach. Wynika z nich, iż na koniec 2021r. w regionie pozostawało 38 035 bezrobotnych osób (w 2020r. - 44 881) w tym:

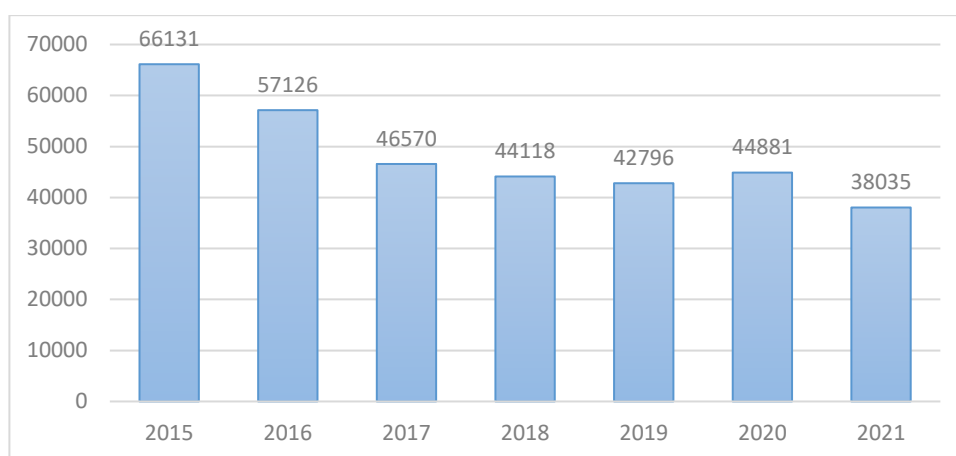
- 9.456 bezrobotnych do 30 roku życia (24,9% ogółu),
w tym 4.613 bezrobotnych do 25 roku życia (12,1%),
- 19.665 bezrobotnych kobiet (51,7%),
- 20.768 bezrobotnych zamieszkałych na wsi (54,6%),
- 32.414 bezrobotnych bez prawa do zasiłku (85,2%),
- 5.621 bezrobotnych z prawem do zasiłku (14,8%),
- 1.433 bezrobotnych w okresie do 12 miesięcy od dnia ukończenia nauki (3,8%),
- 2.844 bezrobotnych niepełnosprawnych (7,5%).⁴

⁴ Informacja o poziomie i strukturze bezrobocia w województwie świętokrzyskim w 2021 r. – Wojewódzki Urząd Pracy w Kielcach, 2022r.

W odniesieniu do grudnia 2020 roku spadek poziomu bezrobocia odnotowano we wszystkich powiatach, przy czym najsilniejszy procentowy w: koneckim o 25,9% (971 osób), ostrowieckim o 24,1% (1 017 osób), staszowskim o 24,0% (546 osób), buskim o 22,5% (355 osób), kieleckim o 22,0% (1 552 osoby) i jędrzejowskim o 21,5% (551 osób).

Poziom bezrobocia jest jednym z ważniejszych wskaźników determinujących zjawisko wykluczenia społecznego dlatego porównano go z danymi w szerszym horyzoncie czasowym. Należy stwierdzić, że liczba osób bezrobotnych w regionie na przestrzeni minionych lat systematycznie zmniejsza się, jedynie w roku 2020 nastąpił wzrost liczby osób bezrobotnych.

Wykres nr 1. Liczba osób bezrobotnych w regionie na przestrzeni 2015 – 2021.

Źródło: Wojewódzki Urząd Pracy w Kielcach.

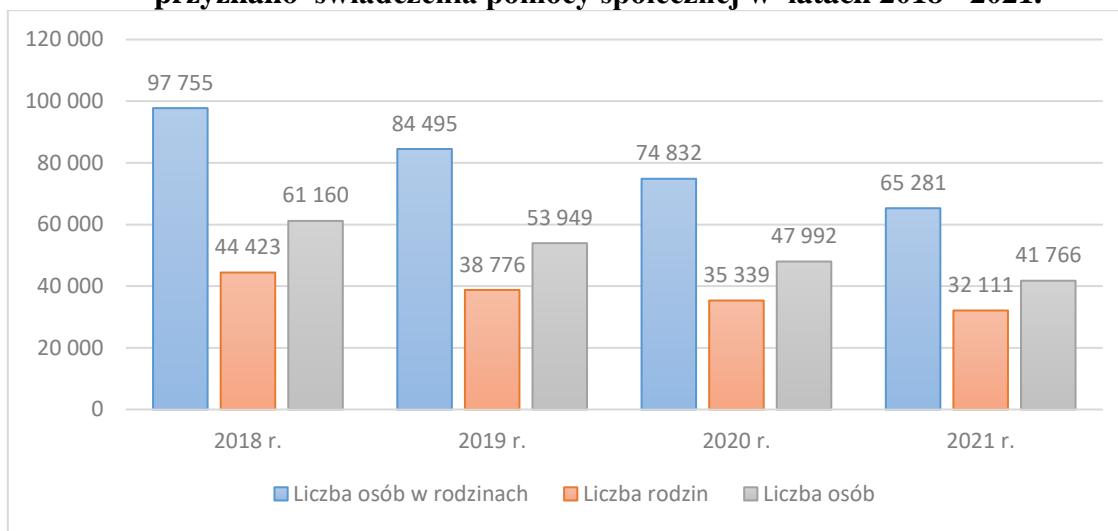
Stopa bezrobocia na koniec 2021 roku w województwie wyniosła 7,3%, i była wyższa niż średnia w kraju (5,4%). Dane wskazują na spadek stopy bezrobocia zarówno w województwie – minus 1,2 p.p. jak i w kraju – minus 0,9 p.p.

Jedną z charakterystycznych cech świętokrzyskiego rynku pracy jest jego znaczne zróżnicowanie terytorialne, co znajduje odzwierciedlenie m. in. w wysokiej rozpiętości stopy bezrobocia pomiędzy poszczególnymi powiatami. Najwyższa stopa bezrobocia wystąpiła w powiatach: skarżyskim - 15,6%, opatowskim - 13,1% i koneckim - 9,7%, natomiast najniższa w: buskim - 3,4%, mieście Kielce - 5,2%, staszowskim - 5,6%, jędrzejowskim - 5,8% oraz pińczowskim i włoszczowskim - po 6,2%. Różnica między najwyższą, a najniższą stopą bezrobocia wyniosła 12,2 punktu proc.

2. Świadczenia pomocy społecznej

Ważnym i dającym obraz sytuacji społecznej w regionie jest wskaźnik dotyczący liczby osób, rodzin i liczby osób w rodzinach, którym udzielono wsparcia i pomocy (bez względu na rodzaj, formę i źródło finansowania) w województwie świętokrzyskim.

Wykres 2. Liczba osób, rodzin oraz liczba osób w rodzinach, którym przyznano świadczenia pomocy społecznej w latach 2018 - 2021.

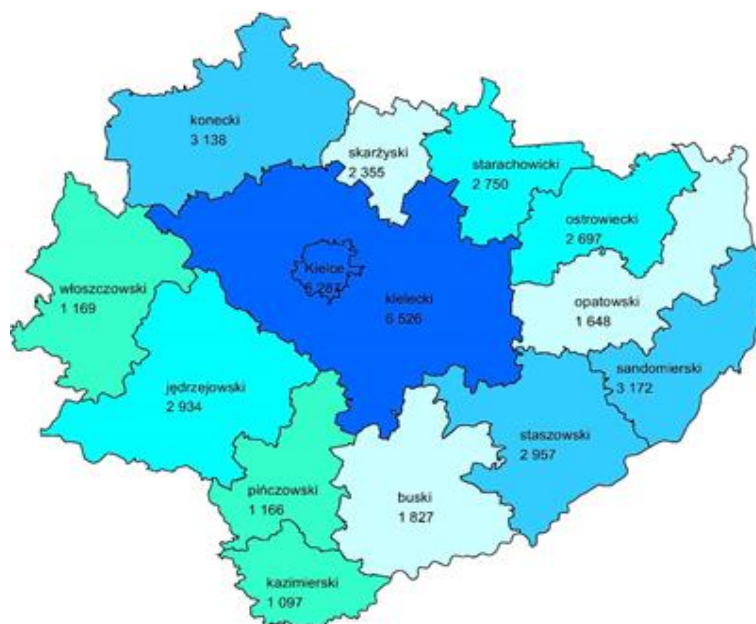

Źródło: opracowanie własne ROPS na podstawie OZPS za 2021r.

W świetle przedstawionych danych z roku na rok następuje zmniejszenie liczby rodzin i osób, którym przyznano świadczenia pomocy społecznej. Na przestrzeni lat 2018- 2021 odnotowano blisko 32% zmniejszenie liczby osób, którym przyznano świadczenia.

Region charakteryzuje silne zróżnicowanie przestrzenne natężenia osób korzystających z pomocy i wsparcia. W 2021 roku podobnie jak w 2020 roku najwięcej tego typu osób odnotowano w powiecie kieleckim (6 526) i mieście Kielce (6 287), najmniej w powiecie kazimierskim (1 097), pińczowskim (1 166) oraz włoszczowskim (1 169).

Mapa 1. Liczba osób, którym przyznano świadczenia pomocy społecznej w 2021r.

Źródło: Ocena Pomocy Zasobów Pomocy Społecznej za 2021r.

Analizie poddano strukturę beneficjentów świadczeń pomocy społecznej w regionie według ekonomicznych grup wieku. Głównymi odbiorcami pomocy społecznej są osoby w wieku produkcyjnym – stanowią 53% ogółu, przedprodukcyjnym –28% oraz poprodukcyjnym 20%.

Struktura wsparcia oferowanego przez instytucje pomocowe dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym oparta jest na podziale wszystkich rodzajów świadczeń na trzy główne kategorie: świadczenia pieniężne oraz niepieniężne.

2.1.Świadczenia pieniężne pomocy społecznej

W latach 2018-2021 w województwie świętokrzyskim odnotowano systematyczny spadek liczby osób, rodzin i osób w rodzinach, które uzyskały pomoc w formie świadczeń pieniężnych. Liczba osób, które otrzymały świadczenia pieniężne z pomocy społecznej w województwie świętokrzyskim w 2021 roku, wynosiła 25 158 osób, tj. o 9,4% mniej niż w roku 2020. Liczba rodzin, które uzyskały świadczenie pieniężne, objęła 23 827 rodzin i była mniejsza o 8,4%. Natomiast liczba osób w rodzinach objętych świadczeniem pieniężnym w 2021 roku wyniosła 45 359 i była mniejsza o 13% niż w roku 2020. Łączna kwota wydatkowana na świadczenia pieniężne w roku 2021 wyniosła 78,9 mln zł i była o 5% niższa niż w roku 2020.

2.2.Świadczenia niepieniężne pomocy społecznej

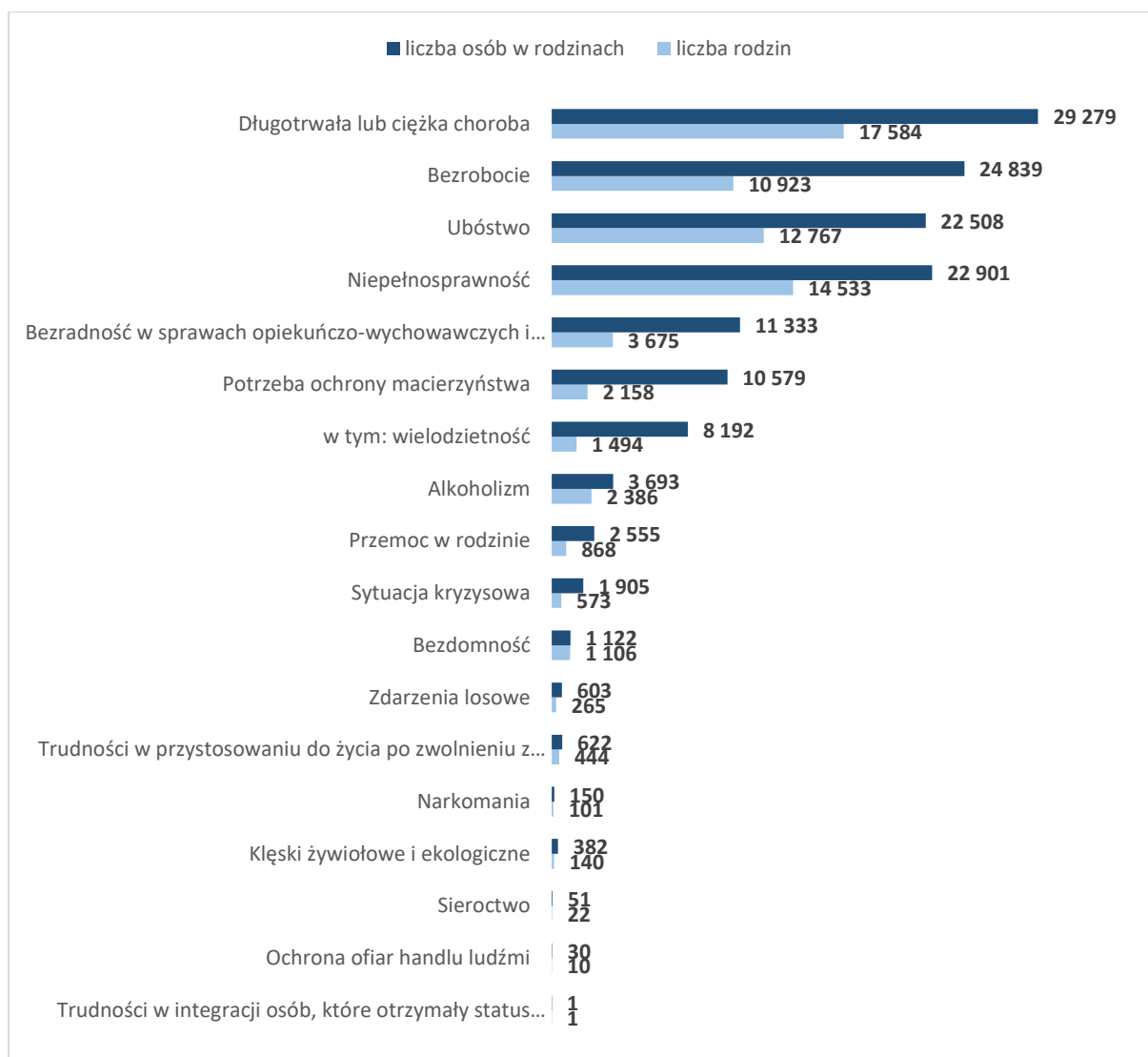
Liczba osób, którym przyznano świadczenie niepieniężne w 2021 roku w województwie świętokrzyskim, wynosiła 17 725 osób, co stanowi zmniejszenie na poziomie 19,9% w stosunku do 2020 roku. Liczba rodzin, które uzyskały świadczenie niepieniężne, wyniosła 13 347 i była mniejsza o 15,8%. Natomiast liczba osób w rodzinach objętych świadczeniem niepieniężnym w 2021 roku wyniosła 32 180 i była mniejsza o 21%. Kwota świadczeń niepieniężnych wyniosła 89 976 548 zł, na przestrzeni lat 2020 – 2021 nie uległa istotnej zmianie.

2.3.Struktura najczęstszych powodów przyznawania pomocy społecznej

Katalog powodów ubiegania się o pomoc społeczną określa art. 7 ustawy z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej. Dla podejmowania skutecznej interwencji w zakresie inkluzji społecznej istotnym jest określenie głównych przyczyn ubiegania się o pomoc społeczną.

Niezmiennie, w województwie świętokrzyskim dominującym powodem udzielania pomocy i wsparcia wg liczby osób w rodzinach była długotrwała lub ciężka choroba (29 279), bezrobocie (24 839), ubóstwo (22 508) oraz niepełnosprawność (22 901). Analizując dane, należy uwzględnić możliwość wystąpienia kilku przyczyn przyznania pomocy w jednej rodzinie, w związku z tym może być wykazana przy jednej lub przy kilku przyczynach przyznawania pomocy społecznej. Korzystnym zjawiskiem jest odnotowany spadek liczby osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej w większości powodów przyznania pomocy społecznej.

Wykres 3. Najczęstsze powody przyznawania pomocy społecznej.

Źródło: Ocena Pomocy Zasobów Pomocy Społecznej za 2021r.

Monitoring wskaźników realizacji celów programu

Cel operacyjny I: Ograniczanie zjawiska wykluczenia społecznego

W ramach Celu nr 1 realizowano szereg działań ukierunkowanych na jak najpełniejsze rozpoznanie sytuacji i obszarów decydujących o wykluczeniu społecznemu oraz podejmowano działania zapobiegawcze. Dążenie do osiągnięcia zakładanego celu przedstawiają następujące wskaźniki:

Wybrane wskaźniki dot. realizacji celu operacyjnego nr 1.

Nazwa wskaźnika	Realizator	Wartość wskaźnika		Trend
		2020r.	2021r.	
Liczba inicjatyw samopomocowych, grup wsparcia dla osób zagrożonych lub wykluczonych społecznie.	Gmina	18	28	↑
	Powiat	1	1	↔
Liczba osób objętych działaniami samopomocowymi.	Gmina	322	497	↑
	Powiat	11	11	↔
Liczba zawartych kontraktów socjalnych (ogółem).	Gmina	1 416	1 473	↑
Liczba asystentów rodzinnych.	Gmina	131	135	↑
Liczba samorządów dokonujących monitorowania natężenia problemów społecznych	Gmina	10	12	↑
	Powiat	2	2	↔
Liczba placówek udzielających poradnictwa	Gmina	77	82	↑
Liczba udzielonych porad	Gmina	1 900	2 258	↑
Liczba środowiskowych instytucji pomocy społecznej np. noclegownie, schroniska dla bezdomnych, ogrzewalnie.	Gmina	15	21	↑
Liczba zrealizowanych szkoleń/ liczba uczestników kadr pomocy i wsparcia rodziny	Powiat	4/48	11/96	↑
Liczba pracowników służb społecznych	-	5 462	5 230	↓
Liczba Klubów Integracji Społecznej Centrów Integracji Społecznej, Środowiskowych Domów Samopomocy, ZAZ	-	69	73	↑
Liczba lokalnych programów integracji osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka.	Powiat	9	10	↑

Analiza wybranych wskaźników realizacji celu operacyjnego I wskazuje na tendencje wzrostową w większości przedstawionych wskaźników.

Jedną z form aktywnego przeciwdziałania zjawisku wykluczenia społecznego, którą poddano analizie jest liczba i zakres funkcjonowania grup samopomocowych. Respondenci wykazali, iż na poziomie gmin w 2021 r. funkcjonowało 28 grup samopomocowych, które

objęły wsparciem 497 osób. Na szczeblu powiatów funkcjonowała jedna grupa samopomocowa w mieście Kielce; działaniami grupy objętych było 11 osób.

Na uwagę zasługuje fakt zwiększenia liczby placówek udzielających poradnictwa specjalistycznego oraz liczby udzielonych porad. Charakterystyczna dla regionu jest koncentracja tego typu placówek w powiecie kieleckim - 24 placówki, powiecie koneckim i mieście Kielce - po 7 placówek, natomiast w powiecie włoszczowskim funkcjonowała jedna placówka.

Analizie poddano liczbę zawartych kontraktów socjalnych - w przypadku kontraktów dotyczących osób będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy liczba zawartych kontraktów w 2021 roku wynosiła 550 i była większa o 48,2% w odniesieniu do 2020 roku, zaś liczba osób objęta omawianym typem kontraktu wyniosła 627 i zwiększyła się o 69%. Natomiast w przypadku kontraktu zawieranego w zakresie rozwiązywania trudnej sytuacji życiowej odnotowano spadek: 12% w zakresie liczby zawartych kontraktów oraz 16% w zakresie liczby osób objętych tego typem kontraktu socjalnego.

W 2021 roku w zakresie podnoszenia kwalifikacji kadr pomocy i wsparcia rodziny 11 powiatów realizowało szkolenia, łącznie wzięło w nich udział 96 osób. W powyższym obszarze powiaty: sandomierski, pińczowski, opatowski nie podejmowały aktywności.

Liczba pracowników służb społecznych była wskaźnikiem, który na przestrzeni 2020 i 2021 roku wykazał się spadkiem – w regionie w 2021r. zatrudnionych było łącznie 5 230 osób. W 2021 roku obserwujemy nieznaczny – 2% wzrost zatrudnienia w powiatowych centrach pomocy rodzinie. W pozostałych jednostkach organizacyjnych pomocy społecznej liczba osób zatrudnionych zmniejszyła się w porównaniu do 2020 roku. W 2021 roku na terenie województwa świętokrzyskiego 13 ośrodków pomocy społecznej nie spełniało ustawowego wskaźnika zatrudnienia minimalnej liczby pracowników socjalnych. Były to gminy: Bodzechów, Gnojno, Koprzywnica, Michałów, Morawica, Opatowiec, Opatów, Pawłów, Ruda Maleniecka, Sobków, Wąchock oraz Zagnańsk.

Jednym z kluczowych elementów systemu przeciwdziałania i ograniczania wykluczenia społecznego jest monitorowanie natężenia i rozpoznawanie problemów społecznych. Działania w tym zakresie aktywność wykazało 12 samorządów gminnych: Bieliny, Chmielnik, Kazimierza Wielka, Końskie, Miedziana Góra, Nowiny, Ostrowiec Świętokrzyski, Pawłów, Samborzec, Skarżysko-Kamienna, Stąporków, Zagnańsk oraz 2 samorzady powiatowe: pińczowski i opatowski.

Cel operacyjny II: Aktywizacja seniorów poprzez rozwój oferty pomocy społecznej, kulturalnej i edukacyjnej dla osób starszych

Zmiany społeczno – demograficzne zachodzące w województwie świętokrzyskim w sposób jednoznaczny wskazują na wzrost udziału osób w wieku poprodukcyjnym w populacji regionu. Starzenie się społeczeństwa, jest obecnie jednym z najpilniejszych procesów społecznych koncentrującym na sobie uwagę badaczy różnych dziedzin: ekonomistów, specjalistów medycyny i zdrowia publicznego, polityków społecznych oraz socjologów.

Rozwiązywanie problemów społecznych ludzi starszych przejawia się w podejmowaniu różnych form aktywności na rzecz tej grupy społecznej w obszarze działania samorządu terytorialnego w ramach jego zadań własnych i zleconych oraz lokalnych inicjatyw. Działalność powinna być nastawiona nie tylko na rozwiązywanie problemów socjalnych, zdrowotnych i bytowych, ale także na zapewnienie atrakcyjnej dla nich oferty spędzania czasu wolnego, przy wykorzystaniu form integracji między i wewnątrzpokoleniowej.

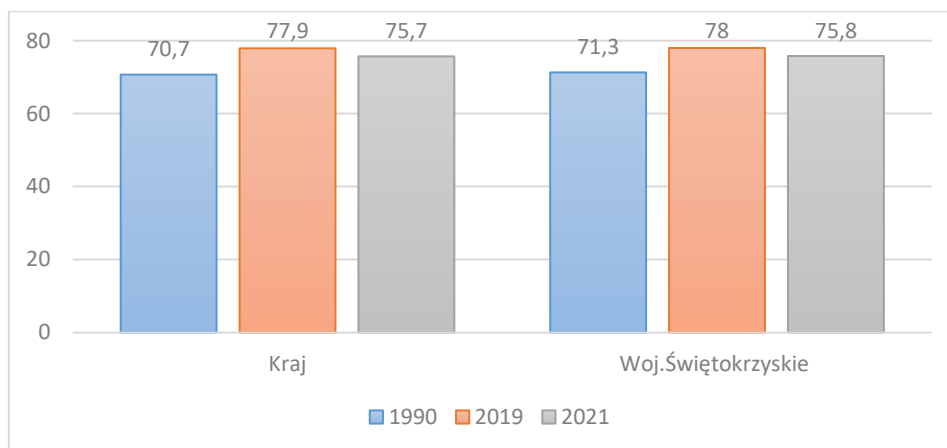
1. Charakterystyka demograficzna i społeczna województwa świętokrzyskiego

Z danych Głównego Urzędu Statystycznego wynika, iż Województwo Świętokrzyskie w 2021 roku liczyło 1 218 089 mieszkańców, co stanowi 3,2% ludności kraju. W 2021 roku w odniesieniu 2020 roku liczba mieszkańców zmniejszyła się o 11 955. Redukcja liczby ludności nastąpiła we wszystkich powiatach, przy czym największą odnotowano w mieście Kielce (-1 750) oraz w powiatach: ostrowieckim (-1 526), starachowickim (-1 184), skarżyskim (-1 085), koneckim (-1 019). Najmniejsze spadki populacji odnotowano w powiatach: kazimierskim (-284), włoszczowskim (-408) oraz pińczowskim (-454). Powiat kielecki charakteryzujący się do 2020r. dodatnim przyrostem, w 2021 r. zanotował spadek liczby mieszkańców na poziomie -570.

W województwie świętokrzyskim w 2021 roku odnotowano 8 717 urodzeń żywych, co stanowiło niespełna 3% urodzeń w kraju. Liczba urodzeń żywych w 2021r. województwie zmniejszyła się o 8,8% w stosunku do roku 2020. Wzrosła natomiast śmiertelność mieszkańców regionu. W 2021 roku odnotowano 18 400 zgonów, co stanowiło 3,2% ogółu zgonów w kraju. Liczba zgonów w regionie w roku 2021 była o 6% wyższa niż w roku 2020. W związku z powyższym w 2021 roku odnotowano ujemny przyrost naturalny wynoszący -5 428, co odpowiada przyrostowi naturalnemu -8,9 na 1000 mieszkańców.

W ostatnich trzech dekadach obserwowano systematyczne wydłużanie się przeciętnego trwania życia we wszystkich województwach. Na przestrzeni lat 1990 – 2020 przeciętna długość życia w Polsce wzrosła z wartości 70,7 lat do 77,9 lat tj. o 10%, w województwie odpowiednio z wartości 71,3 lat do 78 lat tj. o 8,6%. W 2020 oraz 2021 r., w związku z epidemią COVID-19, nastąpił spadek długości trwania życia i w kraju osiągnął wartość 75,7 lat, zaś w województwie 75,8 lat.

Wykres 4. Przeciętne trwanie życia w kraju i województwie Świętokrzyskim.

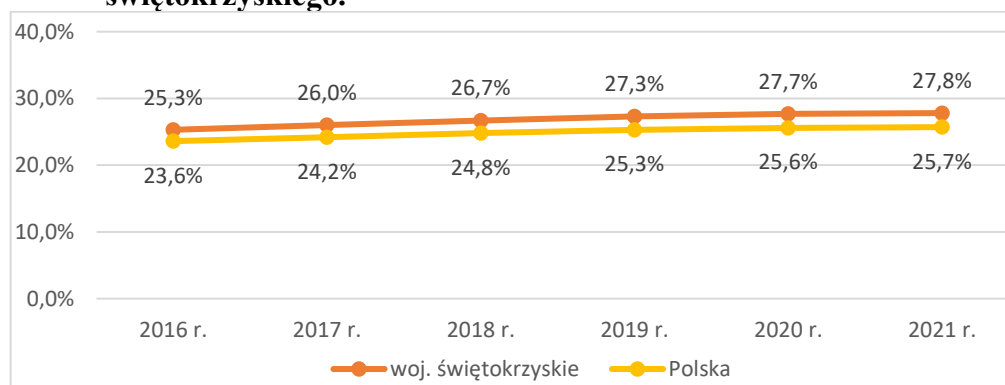

Źródło: Trwanie życia w 2021r. Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2021.

W województwie świętokrzyskim w 2021 roku procentowy udział osób 60+ w ogóle mieszkańców regionu wynosił 27,8% i jest większy od średniej w kraju wynoszącej 25,7%.

Województwo świętokrzyskie charakteryzuje się wyższym przyrostem udziału mieszkańców w wieku 60 lat i więcej w populacji w odniesieniu do średniej krajowej; na przestrzeni lat 2016 - 2021 roku wskaźnik ten w regionie zwiększył się o 2,5 p.p. zaś w kraju o 2,1 p.p.

Wykres 5. Udział osób w wieku 60 + w ogóle mieszkańców kraju i województwa świętokrzyskiego.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie OZPS za 2021r.

Region charakteryzuje systematyczny wzrost odsetka osób w wieku poprodukcyjnym w populacji. Sytuacja ta występuje we wszystkich powiatach województwa świętokrzyskiego. miasto Kielce, powiaty: skarżyski oraz ostrowiecki charakteryzują się bardzo wysokim, ponad 30% udziałem osób w wieku 65+ w stosunku do liczby mieszkańców. Stopień umiarkowany nieprzekraczający średniej, zaobserwowano w powiatach: kieleckim (22%), staszowskim (26,4%), włoszczowskim (26,6%), jędrzejowskim (27,2%), opatowskim (27,7%), sandomierskim (27,8%).

Osoby starsze stanowią grupę szczególnie zagrożoną zjawiskiem wykluczenia społecznego. W ramach Celu nr 2 podejmowano szereg działań realizowanych zarówno przez instytucje publiczne jak i organizacje pozarządowe wychodzących naprzeciw potrzebom osób w wieku emerytalnym, aby jak najdłużej były aktywnymi członkami społeczeństwa.

Wybrane wskaźniki dot. realizacji celu operacyjnego nr II.

Nazwa wskaźnika	Realizator	Wartość wskaźnika		Trend
		2020r.	2021r.	
Liczba organizacji pozarządowych realizujących zadania publiczne z zakresu pomocy społecznej na rzecz osób starszych.	Gmina	21	14	↓
	Powiat	14	9	↓
	Województwo	46	36	↓
Liczba inicjatyw dot. zadań publicznych z zakresu pomocy społecznej na rzecz osób starszych.	Gmina	37	46	↑
	Powiat	13	7	↓
	Województwo	17	18	↑
Kwota wydatkowana na zadania publiczne z zakresu pomocy społecznej na rzecz osób starszych.	Gmina	86 499	188 908	↑
	Powiat	138 268	137 744	↓
	Województwo	148 366	231 681	↑
Liczba zrealizowanych Programów i projektów w zakresie aktywizacji osób starszych.	Gmina	7	14	↑
	Powiat	0	0	↔
Liczba lokalnych programów na rzecz osób starszych.	Gmina	6	6	↔
Liczba rad seniorów i posiedzeń rad seniorów.	Gmina	13/26	14/56	↑/↑
	Powiat	5/2	5/9	↔/↑
	Województwo	1/5	1/2	↔/↓
Liczba placówek pomocowych dla osób starszych.	-	305	392	↑
Liczba gmin świadczących usługi opiekuńcze dla osób starszych w miejscu zamieszkania.	Gmina	91	83	↓
Liczba osób starszych objętych usługami opiekuńczymi w miejscu zamieszkania	Gmina	3182	3 087	↓

Liczba gmin w których funkcjonuje system teleopieki.	Gmina	10	14	↑
Liczba partnerstw/partnerów zawiązanych w zakresie wsparcia realizowanego na rzecz seniorów	Powiat	2/5	2/5	↔

Podmioty „trzeciego sektora”, stanowią ważne wsparcie i uzupełnienie działań organów i instytucji publicznych, są „tkanką łączną” systemu, pełniącą rolę pośrednika między obywatelem a państwem. Analizie poddano wskaźniki w zakresie opracowania przez samorzady programów współpracy z organizacjami pozarządowymi - podstawowych dokumentów określających zasady współpracy pomiędzy władzami samorządowymi, a działającymi na danym terenie organizacjami pozarządowymi. Z danych ankietowych wynika, że w 2021 roku 85 gmin i 10 powiatów posiadało programy współpracy z organizacjami pozarządowymi.

W roku 2021 samorzady gminne przeprowadziły łącznie 146 konkursów dla 133 organizacji pozarządowych, angażując kwotę 595 500,00 zł. Spośród przeprowadzonych wszystkich konkursów - 46 dedykowano osobom starszym. Liczba organizacji, które realizowały działania na rzecz seniorów wyniosła 14. Z budżetu gmin na działania na rzecz osób starszych wydatkowano kwotę 188 908,00 zł, co było wartością blisko 46% wyższą niż w roku 2020.

Z kolei powiaty w 2021r. przeprowadziły łącznie 15 konkursów, w których uczestniczyło 121 organizacji pozarządowych, angażując kwotę 2 291 647,00 zł. Spośród przeprowadzonych wszystkich konkursów - 7 dotyczyło wsparcia osób starszych. Liczba organizacji, które realizowały projekty dedykowane osobom starszym wyniosła 9. Powiaty na działania na rzecz osób starszych wydatkowały kwotę 137 744,00 zł, co było kwotą niższą niż w roku 2020.

W 2021 r. kwota przekazana organizacjom pozarządowym ze środków Samorządu Województwa Świętokrzyskiego była wyższa o 33,94 % w odniesieniu do roku 2020 i wyniosła 4 915 450,00 zł. Zadania związane ze wsparciem osób starszych realizowało 18 organizacji pozarządowych, zaś rozdysponowana kwota wyniosła: 237 300,00 zł.

Rady seniorów tworzone przy samorządach stanowią ciała opiniotwórcze i doradcze, mają na celu zwiększanie aktywności społecznej oraz pomoc w dostępie do informacji osobom starszym. W regionie w 2021r. na poziomie samorządów gminy funkcjonowało 14 rad seniorów. Aktywność Rad mierzona liczbą posiedzeń wskazuje, że na przestrzeni 2021r.

członkowie gminnych rad seniorów zbierali się 56 razy. Na poziomie samorządów powiatu funkcjonuje 5 rad seniorów w powiatach: buskim, kieleckim, skarżyskim, ostrowieckim, włoszczowskim. Członkowie powiatowych rad obradowali w 2021 roku 9 razy.

Funkcjonująca przy Samorządzie Województwa Świętokrzyskiego Wojewódzka Społeczna Rada Seniorów wykazała się aktywnością na poziomie 2 posiedzeń. Niewątpliwie na aktywność rad seniorów w latach 2020 i 2021 miała pandemia Covid-19.

W roku 2021 w 83 gminach świadczone były usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania dla osób starszych, tą formą wsparcia zostało objętych 3 087 osób. Dane wskazują, że na przestrzeni lat 2020 i 2021 liczba gmin i osób starszych objętych usługami opiekuńczymi w miejscu zamieszkania zmniejszyła się odpowiednio o 9% i 3%

Do wskaźników realizacji priorytetu, które podlegają monitoringowi należy m.in. wielkość instytucjonalnego zaplecza dla osób starszych w regionie. Przez powyższe należy rozumieć liczbę m.in. klubów seniora, uniwersytetów trzeciego wieku, domów pomocy społecznej, środowiskowych domów samopomocy, zakładów opiekuńczo – leczniczych. Samorządy dostrzegają potrzebę budowania lokalnych polityk senioralnych oraz zabezpieczania potrzeb seniorów, co znalazło odzwierciedlenie we wzroście liczby placówek i instytucji świadczących różnego rodzaju świadczenia na rzecz najstarszych mieszkańców. W 2021r. na terenie województwa funkcjonowało 392 tego typu placówki tj. o 87 więcej niż w roku 2020.

Z danych ankietowych wynika, iż liczba partnerstw na rzecz osób starszych zawiązywanych przez samorządy powiatowe na przestrzeni 2020 i 2021 roku nie uległa zmianie. Tą formę wsparcia realizowały dwa powiaty: kielecki i miasto Kielce, zaś liczba partnerów wyniosła 5.

Cel operacyjny III: Rozwój systemu opieki i wsparcia nad dzieckiem i rodziną

Rodzina ma podstawowe i decydujące znaczenie w życiu każdej istoty ludzkiej. Silna i trwała rodzina jest podstawowym nośnikiem wartości, tworzy wysokiej jakości kapitał społeczny, ogranicza skalę problemów społecznych oraz przyczynia się do budowania bogactwa regionu i kraju. Współcześnie, w dobie spadku wartości małżeństwa, rozluźnienia więzi rodzinnych tradycyjna rodzina podlegając różnym wpływom, nie jest w stanie oprzeć się przemianom, które wynikają ze zmian polityczno - gospodarczych, cywilizacyjnych i społeczno - kulturowych. Wiele współczesnych rodzin wymaga wsparcia i pomocy,

potrzebuje organizacji i instytucji, które umożliwią pokonanie trudności i wyjście z sytuacji kryzysowej.

Wszelkie działania instytucji pomocowych podejmowane na rzecz rodziny powinny mieć na względzie jak najszybsze przezwyciężenie kryzysu oraz trudności pojawiających się w rodzinie, co ma ostatecznie doprowadzić do samodzielnego zaspakajania jej potrzeb oraz wypełniania swoich funkcji. W systemie wsparcia rodziny i opieki nad dzieckiem główną rolę odgrywają samorządy powiatowe i gminne, zatrudnieni pracownicy socjalni oraz asystenci rodziny, terapeuci i mediatorzy.

Liczba rodzin, którym przyznano świadczenia pomocy społecznej jak i osób w tych rodzinach sukcesywnie zmniejsza się. W 2021r. liczba rodzin objętych świadczeniami pomocy społecznej wyniosła 69 050.

Wybrane wskaźniki dot. realizacji celu operacyjnego nr III.

Nazwa wskaźnika	Realizator	Wartość wskaźnika		Trend
		2020r.	2021r.	
Liczba instytucji udzielających wsparcia, poradnictwa oraz pomocy psychologicznej dla rodzin.	Gmina	58	52	↓
	Powiat	12	12	↔
Liczba rodzin, którym udzielono wsparcia	Gmina	5 732	4 497	↓
	Powiat	1 899	1 487	↓
Liczba szkół dla rodziców/liczba osób korzystających ze szkół dla rodziców	Gmina	6/117	7/117	↑/↔
	Powiat	4/48	7/41	↑/↓
Liczba i zakres kampanii na rzecz promowania pozytywnego wzorca relacji rodzinnych.	Gmina	65	46	↓
	Powiat	19	8	↓
Liczba porad udzielonych rodzinom zagrożonym kryzysem		9 025	7 343	↓
Liczba kampanii informacyjnych w zakresie wczesnej interwencji w rodzinach zagrożonych dysfunkcją	Gmina	15	15	↔
	Powiat	33	10	↓
Liczba rodzin zagrożonych kryzysem	Gmina	73 362	69 050	↓
Liczba rodzin zastępczych	Powiat	995	984	↓
Liczba umieszczonych dzieci	Powiat	1 345	1 354	↑
Nakłady finansowe na funkcjonowanie pieczy zastępczej	Powiat	1 834 mld PLN	1 826 mld PLN	↓
Liczba przeprowadzonych działań promujących rodzicielstwo zastępcze.	Powiat	16	15	↓
Liczba rodzin pomocowych	Powiat	6	3	↓
Liczba grup wsparcia dla rodziców zastępczych.	Powiat	7	40	↑

Liczba punktów wsparcia i poradnictwa oraz pomocy psychologicznej dla rodzin	Powiat	12	12	↔
Liczba udzielonych porad	Powiat	9 672	6 096	↓
Liczba rodzin, które skorzystały z poradnictwa	Powiat	1 899	1 487	↓
Liczba asystentów rodziny		131	135	↑
Liczba dzieci, które powróciły z rodziny zastępczej lub instytucjonalnej pieczy do rodziny biologicznej.	Powiat	32	40	↑
Liczba posiedzeń zespołów interdyscyplinarnych dot. problemów rodzinnych.	Powiat	58	79	↑
Liczba zawiązanych partnerstw na rzecz rodziny.	Powiat	26	31	↑
Liczba gmin współpracujących organizacjami pozarządowymi w obszarze wspierania rodziny.	Gmina	83	46	↓
Liczba powiatów współpracujących organizacjami pozarządowymi w obszarze wspierania rodziny.	Powiat	6	9	↑

Jednym z elementów systemu pomocy społecznej jest zapewnienie dostępu do poradnictwa specjalistycznego, z którego mogą korzystać osoby oraz rodziny wymagające takiego wsparcia. Na poziomie gminy na przestrzeni 2020 – 2021 roku uległa zmniejszeniu liczba instytucji udzielających wsparcia, poradnictwa oraz pomocy psychologicznej dla rodzin i wyniosła 52 instytucje, natomiast liczba instytucji podlegających samorządowi powiatowemu w omawianym okresie nie uległa zmianie i wyniosła 12. Zmniejszyła się także liczba rodzin korzystających z form wsparcia oferowanych przez te instytucje.

W województwie świętokrzyskim w latach 2020 - 2021 wskaźnik realizowanych kampanii na rzecz promowania pozytywnego wzorca relacji rodzinnych zmniejszył się: gminy przeprowadziły 46 a powiaty 8 przedsięwzięć. Wśród 23 samorządów gminnych, które wykazały aktywność w tym obszarze do najpopularniejszych przedsięwzięć wymienianych przez respondentów należały: organizowanie konferencji, prelekcji, konsultacji i spotkań ze specjalistami, festynów rodzinnych, warsztatów, biegów międzypokoleniowych oraz kolportaż ulotek i plakatów. Najszerszym wachlarzem użytych form wykazywały się gminy: Busko Zdrój oraz Opatowiec. Do inicjatyw realizowanych przez powiaty należały kolportaż ulotek, broszur, plakatów, utworzenie strony internetowej. Na uwagę zasługuje zwiększenie wykorzystania mediów społecznościowych będących najskuteczniejszym narzędziem przepływu informacji

i dotarcia do jak najszerzego grona odbiorców; aktywnością wykazały się powiaty: kielecki, konecki, opatowski oraz staszowski.

Wskaźnik realizowanych przez powiaty kampanii, akcji informacyjnych oraz warsztatów z zakresu profilaktyki i wczesnej interwencji w obszarach problemowych wyniósł 10 inicjatyw. Cztery powiaty: buski, kielecki, konecki oraz opatowski inicjowały działania w obszarach m.in.:

- warsztatów kompetencji i umiejętności wychowawczych rodziców i opiekunów,
- wsparcie pedagogiczne, terapeutyczne, logopedyczne rodziców,
- konsultacje z dietetykiem, warsztaty zdrowego odżywiania,
- zajęcia psychoedukacyjne dla uczniów,
- organizacji pikników integracyjnych,

W zakresie realizacji powyższego wskaźnika 15 gmin: Chęciny, Górnio, Imielno, Kielce, Nowiny, Opatowiec, Ostrowiec Świętokrzyski, Pierzchnica, Piekoszków, Staszów, Secemin, Skarżysko Kamienna, Stąporków, Sędziszów, Zagnańsk przeprowadziło łącznie 15 inicjatyw dotyczących m.in.:

- przeciwdziałania nałogom: alkoholizmowi, narkomani, dopalaczom,
- wspierających zdrowy tryb życia oraz zdrowe odżywianie,
- prelekcji z zakresu przeciwdziałania przemocy i profilaktyki,
- finansowanie telefonu zaufania.

Liczba świętokrzyskich rodzin zagrożonych szeroko rozumianym kryzysem wniosła 69 050 i wykazuje tendencję spadkową na poziomie blisko 8%.

W 2021 roku liczba rodzin zastępczych w województwie wyniosła 984, co stanowiło redukcję o 11 rodzin w porównaniu do roku 2020, natomiast liczba dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych wzrosła o 9 i wyniosła 1 354. Łącznie nakłady finansowe na funkcjonowanie pieczy zastępczej w roku 2021 wyniosły 1 826 842 470 zł i były niższe o 7,6 mln. zł niż w roku 2020.

Liczba inicjatyw na rzecz rodziny realizowanych przez powiaty w partnerstwie uległa istotnemu wzrostowi w roku 2021 wyniosła 31 i była o 5 większa niż w roku 2020. Powiatami, które związały partnerstwa były: buski, jędrzejowski, kielecki, miasto Kielce, ostrowiecki, pińczowski, staszowski oraz włoszczowski. Największą aktywnością wykazał się powiat buski zawiązując 11 partnerstw z udziałem 21 partnerów.

W 2021 roku 46 samorządów gminnych podejmowało współpracę z organizacjami pozarządowymi w szeroko rozumianym obszarze wspierania rodziny. Łącznie gminy na ten

cel wydatkowały 595 500,00 zł. Z kolei 9 samorządów powiatowych w roku 2021 podjęło współpracę z organizacjami pozarządowymi w zakresie wsparcia rodziny i systemu pieczy zastępczej. Dane wskazują o dwukrotnym wzroście tego wskaźnika w omawianym okresie. Powiaty: buski, kazimierski, kielecki, konecki, pińczowski nie realizowały tego typu działalności. Łącznie powiaty wydatkowały 2 291 647,00 zł.

W 2021 r. Samorząd Województwa Świętokrzyskiego rozdysponował kwotę ponad 800 tys zł dla organizacji pozarządowych na zadania związane ze wsparciem rodzin.

Cel operacyjny IV. Podnoszenie skuteczności, wspieranie innowacyjnej pomocy społecznej

Szybkość i złożoność współczesnych przemian ekonomicznych i cywilizacyjnych sprawia, że wraz z nimi w dużym tempie narastają potrzeby społeczne, które szczególnie dotyczą grup i jednostek niesamodzielnych, dysfunkcyjnych, dotkniętych zdarzeniami losowymi. Przesłankami do rozwoju innowacji społecznych są m.in.: dokonujące się zmiany w strategii polityki społecznej w kierunku rozwoju polityki aktywizacji, wzrost roli usług, konieczność nieustannych poszukiwań nowych sposobów rozwiązywania problemów społecznych z uwagi na wyczerpywanie się tradycyjnych form działania.

Szansę taką dają organizacje pozarządowe, które wspomagają, uzupełniają działania organów instytucji publicznych; stanowią „tkankę łączną” systemu, pełniącą rolę pośrednika między obywatelem a państwem.

Wybrane wskaźniki dot. realizacji celu operacyjnego nr IV.

Nazwa wskaźnika	Realizator	Wartość wskaźnika		Trend
		2020r.	2021r.	
Liczba CIS/KIS	Gmina	6/20	6/19	↓
Liczba uczestników CIS/KIS	Gmina	489/962	434/1038	↑/↑
Liczba spółdzielni socjalnych	Gmina	47 (w tym 14 w likwidacji)	42 (w tym 14 w likwidacji)	↓
Liczba podmiotów pozyskujących środki finansowe zewnętrzne.	Gmina	74	73	↓
	Powiat	14	14	↔
Wysokość pozyskanych środków zewnętrznych	Gmina, Powiat	43,6 mln zł	42,9 mln zł	↓
Liczba instytucji integracji i wsparcia dla dzieci i młodzieży np. świetlice, kluby,	Gmina	121	212	↑

placówki wsparcia dziennego, świetlice socjoterapeutyczne.				
Liczba inkubatorów. przedsiębiorczości.	Powiat	8	8	↔
Liczba podmiotów ekonomii społecznej.	Województwo	298	316	↑
Liczba samorządów terytorialnych zlecających zadania pomocy społecznej organizacjom pozarządowym.	Gmina, Powiat	57	86	↑
Liczba przedsięwzięć realizowanych we współpracy z NGO'S.	Gmina, Powiat	98	108	↑
Liczba opracowanych programów współpracy samorządów z organizacjami pozarządowymi.	Gmina	46	74	↑
	Powiat	11	12	↑
Liczba wolontariuszy w jednostkach pomocy społecznej.	Gmina, Powiat	1 110	862	↓

Analizie poddano dane dotyczące realizacji projektów z zakresu polityki społecznej finansowanych ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego.

W roku 2021 liczba samorządów gminnych realizujących projekty ze środków Unii Europejskiej w stosunku do roku 2020r. zmalała o jeden i wyniosła 73. Dane ankietowe wskazują, iż zarówno w 2020 i 2021 roku wszystkie powiaty realizowały projekty ze środków Unii Europejskiej. Wysokość pozyskanych środków finansowych przez gminy i powiaty nieznacznie zmniejszyła się: 43,6 mln zł w roku 2020 wobec 42,9 mln zł w roku 2021.

Z danych wynika, iż liczba inkubatorów przedsiębiorczości w regionie nie uległa zmianie. Na terenie 5 świętokrzyskich powiatów oraz w Mieście Kielce powstało łącznie **8 inkubatorów przedsiębiorczości**. Zostały one utworzone w powiatach:

- ostrowieckim – 2 inkubatory,
- koneckim – 1 inkubator,
- starachowickim – 1 inkubator,
- skarżyskim – 1 inkubator,
- sandomierskim – 1 inkubator,
- mieście Kielce – 2 inkubatory.

Dane ankietowe wskazują, że sektor świętokrzyskich podmiotów ekonomii społecznej, do których należą m.in. centra integracji społecznej, kluby integracji społecznej, warsztaty terapii zajęciowej zakłady aktywności zajęciowej, spółdzielnie socjalne oraz organizacje pozarządowe liczył 316 podmiotów.

Liczba dla dzieci i młodzieży np. świetlice, kluby, placówki wsparcia dziennego, świetlice instytucji integracji i wsparcia socjoterapeutyczne w omawianym okresie wzrosła

blisko dwukrotnie i wyniosła 291 placówek. Respondenci wykazali, że w roku 2021 z usług w/w instytucji skorzystało blisko 5 tys. dzieci. Dane ankietowe wskazują, iż najpopularniejszą formę stanowiły świetlice, których w 2021r. funkcjonowało 230, z czego: środowiskowych 210 i socjoterapeutycznych 20. Liczba dzieci, które zostały objęte opieką i wsparciem w ramach oferowanych zajęć świetlic jest wartością szacowaną i została określona na nieznacznie ponad 4 tys.

W 2022 roku na terenie województwa świętokrzyskiego w wolontariat w obszarze pomocy społecznej zaangażowanych było 862 osoby, w porównaniu do roku 2020 ich liczba wyraźnie zmniejszyła się. Wpływ na taki stan rzeczy mogła mieć sytuacja epidemiologiczna, i ograniczenia z niej wynikające. Powiat: buski oraz miasto Kielce posiadają najlepiej rozwinięty wolontariat oraz wykazały się inicjatywami propagującymi tą ideę wśród społeczności lokalnej.

Działania na rzecz wsparcia i rozwoju systemu pomocy i integracji społecznej realizowane przez samorząd województwa świętokrzyskiego

Na wojewódzkim szczeblu administracji samorządowej zadania z zakresu pomocy społecznej realizowane są przez regionalne ośrodki polityki społecznej. Zadania dotyczą przede wszystkim działalności promocyjnej, programowej, inspiratorskiej, diagnozowaniu problemów społecznych i ich monitorowaniu. Pozostałe to: praca nad tworzeniem nowych rozwiązań, które będą zmierzały do zmniejszania skali problemów. Istotne są też działania na rzecz kadry pomocy społecznej – samorząd województwa powinien dbać o regularne kształcenia, doksztalcanie kadry.

Do najważniejszych z punktu widzenia realizacji regionalnej polityki społecznej działań w 2021r. należały

- Uchwalenie:
 1. „Strategii Polityki Społecznej Województwa Świętokrzyskiego na lata 2021-2030”.
 2. Programu Współpracy Samorządu Województwa Świętokrzyskiego z Organizacjami Pozarządowymi na 2022 r.
 3. Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych Województwa Świętokrzyskiego na lata 2021-2026.
- Prowadzenie monitorowania wybranych problemów społecznych:
 1. Monitoring Wojewódzkiego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, Raport za rok 2020.

2. Raport z monitoringu Świętokrzyskiego Programu na rzecz osób starszych za 2020 rok.
 3. Ocena Zasobów Pomocy Społecznej Województwa Świętokrzyskiego za 2020 rok.
 4. Analiza ubóstwa „Indeks Zagrożenia Ubóstwem w Województwie Świętokrzyskim za 2020 rok”.
 5. Monitoring z realizacji Regionalnego Programu Rozwoju Ekonomii Społecznej za 2020 rok.
 6. „Karty Gmin i Powiatów Województwa Świętokrzyskiego” – zastawienie danych statystycznych z obszaru polityki społecznej.
 7. Sprawozdanie z realizacji programu współpracy samorządu województwa świętokrzyskiego z organizacjami pozarządowymi za 2020 r.
 8. Analiza potrzeb infrastrukturalnych placówek pomocy społecznej funkcjonujących na terenie województwa świętokrzyskiego.
 9. Diagnoza dostępności oraz zapotrzebowania na wybrane usługi społeczne adresowane do seniorów w województwie świętokrzyskim.
- Organizacja szkoleń, konferencji oraz warsztatów w poniżej przedstawionej tematyce:
 1. Zmiany przepisów dotyczących domów pomocy społecznej ze szczególnym uwzględnieniem osób z zaburzeniami psychicznymi i osób z niepełnosprawnościami.
 2. Ustawa o pomocy społecznej – zmiany prawne.
 3. Realizację usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych usług opiekuńczych.
 4. Aspekty prawne.
 5. Tworzenie mieszkań chronionych i mieszkań wspomaganych dla osób z niepełnosprawnościami.
 6. Zapewnianie bezpieczeństwa mieszkańcom DPS.
 7. Program kompleksowego wsparcia dla rodzin. „Za życiem” – zmiany w ŚDS.
 8. Zasady i procedury kierowania osób bezdomnych do placówek udzielających schronienia – zmiany prawne.
 9. Zapewnianie bezpieczeństwa pracowników socjalnych w trakcie wykonywania czynności zawodowych.
 10. Program Opieka 75+.
 11. Program Dostępność plus.
 12. Szkolenia z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie dla Gminnych Zespołów Interdyscyplinarnych.
 13. Zarządzanie i organizacja usług społecznych.

14. Opracowywanie i realizacja indywidualnych planów usług społecznych.
15. Organizacja społeczności lokalnej.
16. Trzydniowe szkolenie seminaryjno-webinarowe dla PCPR upowszechniające „3 Modele Kooperacji”.
17. Szkolenie z zakresu Dialogu Motywującego dla członków Gminnych Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych .
18. Szkolenie PRIDE przygotowujące do pełnie roli rodzica adopcyjnego.
19. „Złość – sprzymierzeniec czy wróg” – warsztaty dla rodzin zastępczych.
20. Warsztaty wspierające rozwój dzieci.
21. Konferencja pn. Alkohol i przemoc – niebezpieczne oblicze pandemii COVID-19.
22. Współorganizacja konferencji pn. „Dostępność na serio autentyczne niwelowanie skutków niepełnosprawności w dążeniu do wyrównania życiowych szans”.

Ponadto Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej zorganizował Świętokrzyski Kongres Organizacji Pozarządowych dla przedstawicieli organizacji pozarządowych i społecznych, rządu, samorządu i świata biznesu, poświęcone nowym kierunkom rozwoju i działalności organizacji pozarządowych w zmieniającej się sytuacji epidemicznej, społecznej i gospodarczej.

Łącznie w ramach podnoszenia kompetencji i kwalifikacji Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej objął wsparciem 1 272 pracowników podmiotów pomocy i integracji społecznej.

- Inspirowanie i promowanie nowych rozwiązań w zakresie pomocy społecznej:
 1. Organizacja konkursu "Świętokrzyski Anioł Dobroci".
 2. Udział w organizacji Regionalnego Forum Seniora.
 3. Opracowanie i dystrybucja dwóch wydań Biuletynu Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Świętokrzyskiego.
 4. Powołanie Świętokrzyskiego Rzecznika ds. Osób z Niepełnosprawnościami,
 5. Udział w ogólnokrajowych pracach zespołu przedstawicieli ROPS zajmujących się badaniami i analizą danych – podgrupy ds. opracowania uwag do narzędzia Oceny Zasobów Pomocy Społecznej,
 6. Powołanie zespołu ds. przygotowania i opracowania dokumentów w sprawie planowanej realizacji projektu w ramach Programu Regionalnego na lata 2021-2027 Fundusze Europejskie dla Świętokrzyskiego pt. „Tworzenie lokalnych systemów wsparcia dla seniorów”.

- Działalność projektowa:

1. Projekt pn.: „Bezpieczna Przyszłość” – dotyczący wsparcia mieszkańców oraz personelu w Domach Pomocy Społecznej województwa świętokrzyskiego w związku z sytuacją epidemiologiczną COVID-19”.
2. Projekt pn.: „Kompetencje plus” – dotyczący doskonalenia kompetencji kadry – kluczowych pracowników instytucji pomocy i integracji społecznej z zakresu nowych rozwiązań organizacyjno-prawnych w pomocy społecznej, wprowadzonych w ustawie o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r. oraz ze zmian wprowadzonych w innych ustawach dotyczących obszaru pomocy i integracji społecznej, mający istotny wpływ na wykonywanie przez nich zadań z makroregionu (województwa: podkarpackie, lubelskie i świętokrzyskie).
3. Projekt pn.: „Liderzy Kooperacji” – dotyczący wypracowania i wdrożenia modelu kooperacji pomiędzy instytucjami pomocy i integracji społecznej a podmiotami innych polityk sektorowych istotnych z punktu widzenia włączenia społecznego i zwalczania ubóstwa dla gmin wiejskich, popularyzacja deinstytucjonalizacji oraz Centrów Usług Społecznych na obszarze makroregionu I, tj. województwa: lubelskiego, mazowieckiego, podkarpackiego, podlaskiego i świętokrzyskiego, oraz wsparcie instytucji w przeciwdziałaniu rozprzestrzeniania się choroby COVID-19, zabezpieczenie instytucji przed nawrotem epidemii.
4. Projekt pn.: „Standardy w zakresie mieszkalnictwa wspomaganego dla osób chorujących psychicznie po wielokrotnych pobytach w szpitalu psychiatrycznym” – cel projektu: wypracowanie, wdrożenie i upowszechnienie standardu w zakresie mieszkalnictwa wspomaganego dla osób chorujących psychicznie po wielokrotnych pobytach w szpitalu psychiatrycznym.
5. Projekt pn. „Świętokrzyska Ekonomia Społeczna” realizowany w ramach działań na rzecz sektora ekonomii społecznej mający na celu rozwój sektora ekonomii społecznej w województwie świętokrzyskim, w zakresie kreowania nowych miejsc pracy poprzez upowszechnianie, promocję i budowanie współpracy międzysektorowej.

- Działania realizowane w ramach rehabilitacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych.

Do zadań z zakresu rehabilitacji osób niepełnosprawnych realizowanych przez samorząd województwa należy:

- dofinansowanie robót budowlanych w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 7 lipca 1994r. Prawo budowlane, dotyczących obiektów służących rehabilitacji w związku z potrzebami osób niepełnosprawnych, z wyjątkiem rozbiórki tych obiektów.
- dofinansowanie kosztów tworzenia i działania zakładów aktywności zawodowej,
- dofinansowanie realizacji zadań z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych zleczanych fundacjom oraz organizacjom pozarządowym w trybie art. 36 ust. 2 i 3 ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych.

W 2021 roku w zakresie dofinansowania robót budowlanych obiektów służących rehabilitacji osób z niepełnosprawnościami zawarto 6 umów obejmujących 8 obiektów na łączną kwotę dofinansowania 1 853 192,93 zł.

W 2021 roku łączna wartość przekazanego dofinansowania dla zakładów aktywności zawodowej (ZAZ) wyniosła: 9 341 799,29 zł. W 2021 roku powstał nowy Zakład Aktywności Zawodowej z siedzibą w Chmielniku. W zakładach aktywności zawodowej zatrudnionych było łącznie 398 osób, w tym 104 osoby personelu oraz 294 osoby z niepełnosprawnościami, tj. więcej o 73 niż w 2020 roku.

Łącznie na realizację zadań publicznych z zakresu polityki społecznej przez organizację pozarządowe przekazano 1 080 000,00 zł i podpisano 110 umów, w zakresie:

- rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych ze środków PFRON – 16 umów,
- pomocy społecznej – 31 umów,
- przeciwdziałania przemocy – 9 umów,
- działalności na rzecz osób niepełnosprawnych – 34 umowy,
- profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych – 11 umów,
- ekonomia społeczna – 9 umów.

Wnioski

Niniejszy dokument stanowi podsumowanie działań podejmowanych przez realizatorów programu na przestrzeni 2020 i 2022r. Na podstawie analizy danych zgromadzonych na potrzeby monitoringu Programu określono najważniejsze wnioski:

- Poziom bezrobocia wyrażony liczbą osób bezrobotnych charakteryzuje się systematycznym spadkiem.

- Stopa bezrobocia zmniejsza się, lecz pomimo zmniejszenia regionalnego wskaźnika stopy bezrobocia był on wyższy niż średnia krajowa.
- Poprawia się sytuacja materialna świętokrzyskich rodzin, systematycznie zmniejsza się liczba świadczeń udzielonych z pomocy społecznej.
- Główne powody udzielania pomocy społecznej w województwie świętokrzyskim nie ulegają zmianom. Należą do nich długotrwała lub ciężka choroba, bezrobocie, ubóstwo oraz niepełnosprawność (22 901).
- Pogarsza się sytuacja demograficzna regionu: zmniejsza się ogólna liczba mieszkańców, rośnie udział w społeczeństwie osób starszych.
- Liczba pracowników służb społecznych na przestrzeni lat 2020 – 2021 nieznacznie spadła.
- 13 ośrodków pomocy społecznej nie spełniało ustawowego wskaźnika zatrudnienia minimalnej liczby pracowników socjalnych.
- 12 samorządów gminnych oraz 2 samorządy powiatowe prowadziły monitoring natężenia i rozpoznawania problemów społecznych.
- Wzrosła liczebność placówek pomocowych dla osób starszych.
- Wzrosła liczba działających rad seniorów.
- W przypadku usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania uległa zmniejszeniu liczba osób i liczba gmin świadczących tego typu usługi.
- Liczba partnerstw/partnerów zawiązanych w zakresie wsparcia realizowanego na rzecz seniorów w powiatach nie uległa zmianie.
- Liczba rodzin zastępczych uległa zmniejszeniu przy wzroście liczby dzieci w nich umieszczonych.
- Liczba przeprowadzonych działań promujących rodzicielstwo zastępcze uległa zmniejszeniu.
- Ponad czterokrotnie wzrosła liczba grup wsparcia dla rodziców zastępczych.
- Liczba rodzin pomocowych uległa redukcji.
- Nakłady finansowe na funkcjonowanie pieczy zastępczej na przestrzeni lat 2020 – 2022 nieznacznie zmalały.
- Wzrasta zaangażowanie we współpracę samorządów z organizacjami pozarządowymi.
- Nieznacznie spadła pozyskana kwota ze źródeł zewnętrznych na realizację projektów z zakresu pomocy społecznej.

- Zmniejszeniu uległa liczba wolontariuszy współpracujących z gminami i powiatami.

Rekomendacje

- Upowszechnienie usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania.
- Dywersyfikacja form wsparcia instytucjonalnego oferowanego osobom starszym. Wspieranie budowy infrastruktury społecznej z uwzględnieniem potrzeb osób starszych.
- Rozwój oferty poradnictwa specjalistycznego (psychologicznego, rodzinnego, prawnego).
- Zwiększenie dostępności pomocy w postaci opieki instytucjonalnej nad dziećmi (żłobki, przedszkola, świetlice oraz kluby dla dzieci).
- Upowszechnienie opieki wychowawczej.
- Zwiększenie nakładów na szkolenia dla rodzin zastępczych, osób prowadzących rodzinne domy dziecka oraz kandydatów na rodziny zastępcze i adopcyjne.
- Promocja idei rodzicielstwa zastępczego.
- Rozwój i profesjonalizacja asystentury rodzinnej.
- Wspieranie i rozwój współpracy międzyinstytucjonalnej w rozwiązywaniu problemów społecznych.
- Wzmacnianie roli podmiotów ekonomii społecznej w zakresie aktywizacji społecznej i zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.
- Wspieranie rozwoju wolontariatu w społeczności lokalnej.